

MUZELE CITADINE DREPT CENTRE DE DIALOG CIVIC?*

Renée KISTEMAKER

*Lucrarea a fost prezentată la cea de a patra conferință a Asociației Internaționale a Muzeelor, Amsterdam, 3-5 noiembrie 2005. Autoarea este Consultant șef cercetare și dezvoltare proiecte, Muzeul de Istorie din Amsterdam.
1. Arjen van Susteren, *Atlas Mondial Metropolitan*. Rotterdam 2005.
2. Simon Stephens, *Limitele orașului, Jurnalul Muzeelor*, Octombrie 2005, pg. 22-25.
3. Muzele orașului, Roma 2-3 decembrie 2005; Conferința Științifică Internațională asupra Muzeelor Citadine și Muzeul Citadin din Volos (Grecia) Volos 31 martie – 2 aprilie 2006; o conferință despre planurile de creare a unui muzeu citadin pentru Antalia a fost ținut în 29-30 aprilie 2006. Din 30 aprilie - 2 mai 2006 comitetul ICOM al muzeelor citadine, CAMOC, a organizat o conferință în Boston *Muzele citadine drept o cale pentru înțelegerea vieții urbane*.

Acum doi ani am citit o recenzie interesantă a unei cărți care a apărut într-un ziar olandez¹. Era vorba despre noul publicat *Atlas Mondial Metropolitan*, scris de un planificator urban olandez, Arjen van Susteren. El compară 101 orașe din întreaga lume, orașe precum Los Angeles, Detroit, Rio de Janeiro și Beijing. Dintre acestea, 89 ar putea fi definite ca “metropole”. Conform lui Van Susteren, una din caracteristicile unei metropole o reprezintă contactele și relațiile sale globale care sunt mai importante decât cele locale. Una dintre acestea este localizată în partea de Vest a Olandei și se numește Randstad. Aceasta este compusă din orașe olandeze cunoscute precum Amsterdam, Haga, Leiden, Utrecht și Rotterdam. Una din diferențele remarcabile față de alte metropole este că totuși nu există o hartă citadină pentru Randstad. Din punctul de vedere al spațiului economic, Randstad este o realitate, dar nu există dintr-o perspectivă politică, culturală sau de mentalitate. Va exista vreodată un muzeu citadin pentru Randstad? Mă îndoiesc, cel puțin nu în viitorul apropiat. Motivul este că sentimentul de apartenență, de a fi parte a unui oraș, este legat de orașele individuale care formează această metropolă. Această istorie datează încă din evul mediu, iar interesul pentru trecutul lor este cât se poate de viu. Nici locuitorii din Randstad și nici turiștii nu s-ar recunoaște la momentul prezent într-un muzeu citadin Randstad.

Publicarea mai sus-menționatului *Atlas Mondial Metropolitan* este doar un exemplu olandez al unui fenomen cunoscut la scară globală - urbanizarea. Simon Stephens scrie în articolul său *Limitele orașului* din *Jurnalul Muzeelor*, ediția din octombrie 2005, că dezvoltarea orașelor este ‘în mod probabil cel mai important eveniment din ultimul secol’². Se pare că în doi ani, jumătate din populația lumii va trăi la oraș. Cum poate face față acestei realități muzeul citadin? Suntem pregătiți?

În mod cert, în multe locuri, interesul pentru muzele citadine este în creștere. De exemplu, în Flandra, începând cu anii 90 ai secolului trecut, autoritățile municipale, provinciale și naționale au stimulat dezvoltarea unor muzee citadine în Anverse, Gent și Bruges. Și mai recent, în timpul conferințelor din Roma, Volos și Antalia a devenit clar că au loc dezvoltări asemănătoare și în Italia, Grecia și Turcia³. Bineînțeles că punctul de plecare al planurilor și al discuțiilor variază foarte mult, chiar și la nivel local și național. Cu toate acestea însă, tendința generală este că atât personalul muzeelor, cât și autoritățile locale și naționale se întreabă ce rol poate juca muzeul citadin pentru locuitorii orașului în primul rând, și în al doilea rând pentru turiști. Cu alte cuvinte, ca o categorie aparte, muzeul citadin este cât se poate de vibrantă.

În timpul celei de a patra conferințe a Asociației Internaționale a Muzeelor Citadine, care a fost organizată în Amsterdam de Muzeul de Istorie din Amsterdam, între 3 – 5 noiembrie 2005⁴ au existat foarte multe oportunități pentru schimbul de idei despre cele mai recente evenimente referitoare la domeniul muzeelor citadine. Înainte de a intra în detaliu despre tema generală a acestei conferințe, trebuie făcut un scurt sumar al condițiilor generale în care se desfășoară acest tip de conferințe. În 1993, directorul Muzeului Londrei, Max Hebditch, a avut inițiativa de a organiza un simpozion cu titlul Reflectarea orașelor. Ideea era de a crea un forum la nivel înalt pentru muzeele citadine pentru discuții și cooperare profesională. La finalul unui simpozion foarte fructuos, participanții au decis să creeze o asociație informală pentru specialiștii din muzeele citadine, care ar trebui să fie deschisă de asemenea și celor care lucrează în instituții sau organizații legate de acest domeniu. Cu acest scop, s-a decis organizarea unui simpozion la un interval de doi ani. În 1995, Muzeul de Istorie al Barcelonei a reușit să adune din nou un număr foarte mare de muzee citadine, acoperind importante teme precum Muzeele și Centrele Istorice, Schimbarea urbană și conservarea patrimoniului. La sfârșitul acestei conferințe, participanții și-au exprimat dorința de a continua forumul pentru discutarea și întărirea în viitor a legăturilor dintre muzeele citadine. Au

fost luate decizii pentru a da o oarecare structură organizațională acestei asociații. A fost stabilit un grup de lucru internațional, format din șase persoane care să îl sfătuiască pe viitorul președinte cu privire la organizarea următorului simpozion și a altor probleme generale ale asociației. O altă rezoluție a fost menținerea unei relații de apropiere cu ICMAH (International ICOM Committee of Museums of History and Archaeology – Comitetul ICOM al Muzeelor de Istorie și Arheologie) și cu Asociația Internațională a Muzeelor de Istorie, o organizație asociată la ICOM. Forumul se dorea a fi o organizație cu caracter strict informal. Din păcate nu a fost posibilă organizarea următoarei întâlniri decât în anul 2000. De data aceasta, gazdă a fost Muzeul de Istorie al Orașului Luxemburg. Simpozionul a adus laolaltă nu doar muzee citadine; a fost de asemenea un simpozion al ICMAH și al Asociației Internaționale a Muzeelor de Istorie. În timpul conferinței de la Amsterdam a fost menținută această relație specială cu ICMAH și, mai ales, cu muzeele citadine care făceau parte din acest comitet ICOM și cu Asociația Internațională a Muzeelor de Istorie. În plus, ca aspect de noutate, câțiva membri din noul comitet ICOM, CAMOC (the Committee for the Collections and Activities of Museums of the City – Comitetul pentru Colecțiile și Activitățile Muzeelor Citadine) erau prezenți la conferință.

4. Conferința a fost organizată în strânsă cooperare cu un grup de lucru internațional al Asociației Muzeelor Citadine. Coparteneri olandezi la conferință au fost Muzeul de Istorie din Rotterdam, Het Schielandhuis, și Muzeul Citadin din Haga.

5. Asociația Internațională a Muzeelor Citadine este o organizație strict informală, fără un comitet și fără taxe. Pentru a deveni membru, este suficient să îi scrieți autoarei acestui articol. Pentru a deveni membru al noului comitet ICOM al muzeelor citadine CAMOC vă rugăm vizitați site-ul lor la www.cja-arts.com/camoc.htm

6. www.ahm.amsterdam.nl

Acest comitet a fost creat în timpul conferinței ICOM care a avut loc în toamna anului 2004 la Seul, la inițiativa muzeului citadin din Moscova⁵.

Care a fost tema generală a conferinței de la Amsterdam? În ultimele decenii, multe persoane au încercat să găsească noi înțelesuri ale conceptului de ‘cetățean’ sau ‘orășean’. Cum putem conviețui într-un oraș, în ce manieră experimentăm orașul? În acest context trebuie reliefat faptul că muzeele citadine funcționează nu doar ca păstrători ai colecțiilor istorice ale orașului. Ele de asemenea povestesc și prezintă istoria orașului, a locuitorilor acestuia; cu alte cuvinte, muzeele orășenești funcționează și ca istorici. Sunt oare muzeele citadine conștiente de faptul că joacă un rol în istoria și geografia orașului? Participă ele în mod activ la procesul de schimbare al orașului? Oferă o platformă sau funcționează ca un forum? Altfel spus: muzeele citadine aleg să fie agenți conștienți sociali, culturali, economici și chiar și în climatul politic al orașelor noastre în continuu proces de schimbare? Pot funcționa ele ca un loc pentru dialogul civic?

Pentru a stimula o discuție interdisciplinară, au fost invitați participanți din diverse domenii profesionale, așa cum sunt corporațiile imobiliare, istoricii urbaniști, comitetele de turism și organizațiile de emigranți. Bineînțeles că majoritatea participanților erau profesioniști din

muzeele citadine. Studenții erau un alt important segment de audiență. În final au participat la conferință 160 de persoane din 26 de țări din Europa Occidentală și Orientală, Africa și America de Nord.

De ce Amsterdam?

De ce să fie organizată conferința la Amsterdam? De la inaugurarea sa în anii 1970, Muzeul de Istorie din Amsterdam (Amsterdam Historical Museun – AHM) și-a construit o reputație solidă, atât în Olanda, cât și în străinătate⁶. În 1999 și 2000 s-au făcut schimbări de anvergură la expoziția noastră permanentă despre istoria Amsterdamului. Aceste schimbări au fost inspirate de câteva obiective:

- atragerea unei audiențe mai largi (familii cu copii, tineri și un public cultural mai divers)
- extinderea camerelor dedicate istoriei recente a orașului
- lucrul cu alte tipuri de colecții (materiale și imateriale), din perspective stimulării interactivității în timpul vizitelor în muzeu.

Aceste noi camere ale expoziției permanente sunt rezultatul unor încercări din diverse expoziții temporare din a doua parte a anilor 90. Mai mult chiar, muzeul a dezvoltat o nouă politică a colecțiilor pentru sfârșitul secolului 19 și 20, o perioadă care anterior nu era foarte bine reprezentată în colecțiile muzeului. În

același timp muzeul a dezvoltat și o strategie multiculturală și interculturală pentru vizitatori.

În acest moment, renovăm zona de intrare și prima cameră a muzeului. Există, de asemenea, un plan de a face schimbări și la încăperile dedicate istoriei timpurii a orașului, pe baza acelorași obiective menționate mai sus. Mai mult ca niciodată, muzeul dorește să fie un muzeu al tuturor locuitorilor Amsterdamului. Principiile conceptului de incluziune socială, foarte populare mai ales în țările anglo-saxone, formează baza pentru toate programele noastre expoziționale și educaționale.

AHM-ul nu este activ doar între pereții muzeului. Multe activități au loc în alte cartiere și în strânsă legătură cu organizații asemănătoare din oraș. Alți parteneri din patrimoniu extrem de importanți sunt Arhivele Orașenești, Serviciul de Arheologie și Clădiri Istorice, toate fiind responsabile pentru patrimonial Amsterdamului. Aceasta se aplică bineînțeles și Muzeului Stedelijk, care găzduiește colecțiile de artă modernă municipală și se aplică de asemenea Rijksmuseum, care din 1885 a deținut printr-un împrumut pe termen lung o parte considerabilă din colecțiile de artă mai vechi ale Amsterdamului. Există de asemenea relații apropiate cu alte instituții culturale din Amsterdam, precum și cu numeroasele servicii și companii municipale. Prin urmare, Muzeul Istoriei Amsterdamului se află nu doar la propriu în mijlocul orașului, dar și la figurat.

Amsterdam este un oraș foarte cosmopolit. În el trăiesc peste 170 de naționalități, și multe dintre activitățile sale economice și culturale se extind mult peste granițele municipale și naționale. Amsterdamul este de asemenea un oraș în continuă schimbare. Două treimi din cei 750,000 locuitori s-au schimbat în ultimul deceniu, ca rezultat atât al emigrării, cât și al imigrării.

Subiectul conferinței a fost foarte interesant pentru consilierul pentru cultură al prefecturii. În 2003, departamentul acesteia a publicat o strategie culturală pe termen lung, până în 2015. Introducerea acestui document stipula cultura drept un element de bază pentru oraș: aceasta facilitează contactul, respectul reciproc și înțelegerea între persoane de proveniență culturală și socială diferite. Ea poate contribui la conturarea unui oraș nou, înfloritor, dinamic și intercultural, în care toți locuitorii să se simtă acasă. S-a pus accentul pe trei mari teme: 1. Identitatea orașului și identificarea cu orașul, 2. Cultura, ca parte esențială și instrument în educație și 3. Cultura ca sub-sector al economiei orașului. Pentru atingerea anumitor țeluri privitoare la aceste trei teme, au fost alese diverse puncte cheie. Unul dintre acestea a fost responsabilizarea. Într-o mare măsură, un oraș funcționează la nivel optim atunci când locuitorii săi se simt responsabili pentru domeniul public, când se percep ca

7. Het Geheugen van een Stad (memoria unui oraș). Vierstedenworkshop Stadsmusea (Workshop al muzeelor citadine din patru orașe). Gent-Bijlokmuseum 23-24 noiembrie 2004. pg. 107

8. David Fleming, Making City Histories, in Making Histories in Museums, ed. Gaynor Kavanagh, Leicester 1996, pp. 131-142. p.139

proprietari. În această viziune, locuitorii sunt interesați de ceea ce se întâmplă pe stradă și în cartierele lor și doresc să se implice în mod activ. Autoritățile locale doresc să sporească acest sentiment de responsabilitate prin stimularea schimbului intercultural și prin încurajarea oamenilor de a depăși barierele. Este evident faptul că patrimoniul cultural poate juca un rol foarte important într-un muzeu precum AHM.

Conținutul programului

Ce este un muzeu citadin? Unii îl vor identifica automat cu ‘muzeul de istorie’, și, într-adevăr, deseori așa este și cazul. Cu toate acestea însă, aspectul interesant al muzeelor citadine este că ele pot fi foarte diverse, incluzând colecții de artă, obiecte istorice și arheologice și uneori obiecte legate de istoria naturală. Prin urmare, este nevoie de mai multă exactitate. Aș dori să folosesc aici o descriere făcută de Steven Thielemans, în timpul unui seminar de lucru la care au participat patru muzee citadine din Ghent în anul 2000: un muzeu citadin este un muzeu despre și în oraș. Este conectat, în sensul de implicare atât în strategia autorităților locale, cât și de implicare a cetățenilor⁷.

Să trecem de la cuvântul ‘muzeu’, la cuvântul ‘oraș’, o parte foarte importantă a numelui generic al acestui tip de muzeu, deoarece despre acesta și

discutăm. După cum am menționat deja la începutul articolului, oriunde în lume orașele devin din ce în ce importante pentru societățile noastre. În ultimele decenii, acestea au început să crească într-un ritm rapid atât din punctul de vedere al spațiului, cât și al populației. Deseori are loc un grad înalt de imigrare, dar uneori și de emigrare. Datorită unor factori complicați precum globalizarea, transportul rapid și mijloacele moderne de comunicare, orașele se schimbă foarte repede și din perspective economică și din cea culturală. Există o literatură extinsă pe tema orașului, scrisă de o serie de experți din rândurile sociologilor, economiștilor, urbanistilor, arhitecților și specialiștilor în activitățile culturale. Orașul este cu siguranță un subiect de interes.

Cum reacționează muzeele citadine la aceste orașe în evoluție? Sunt oare capabile și doritoare “să lucreze cu toți partenerii citadini pentru a asigura că muzeele și locuitorii [...] sunt implicate într-o serie de dialoguri și inițiative comune?” după cum a scris David Fleming în 1996?⁸

Conferința a debutat cu două discursuri esențiale. Primul a fost ținut de Dr. Michiel Wagenaar, lector la Departamentul de Geografie și Planificare al Universității din Amsterdam. În discursul său, numit Mozaicul urban al peisajului citadin și tiparele rezidențiale din Occident, el a

vorbit despre locuri și oameni; despre topografia socială și mediul ridicat al orașului; despre modul în care orașele funcționează ca niște mașini de sortat care filtrează populația locală în diferite locații. Sistemul nu dispersează rezidenții în mod aleatoriu pe domeniul urban. Venitul, statutul și etnia joacă un rol crucial în explicarea modului în care cineva își găsește locul în acest mozaic urban.

Dr. Wagenaar a explicat cum locurile se schimbă de-a lungul anilor și cum acest fapt este determinat de sistemul politic și economic dominant. El a conchis că atunci când ordinea orașenească pre-modernă s-a destrămat sub forțele industrializării și urbanizării rapide, au apărut două modele de folosire a terenului, care au continuat să joace un rol esențial până în prezent, în ciuda modificărilor importante care au survenit după cel de al doilea război mondial. Primul model este cel al răspunsului *laissez-faire*, care este predominant mai ales în țări ca Anglia și mai apoi Statele Unite. Al doilea model este cel al răspunsului statului puternic, întâlnit mai ales în Franța, Paris fiind un exemplu concludent, dar și în alte țări din Europa Centrală și de Sud.

Profesorul Vanessa Schwartz, istoric al culturii vizuale moderne de la Universitatea Californiei de Sud, a prezentat cel de al doilea discurs. Subiectul acestuia a fost **Simbolurile urbane**, un domeniu de studiu relativ nou care încearcă să izoleze un element

vizual critic în construcția experienței și identității urbane, și de asemenea în construcția unor dezvoltări extra-urbane, așa cum sunt națiunile sau ideologiile. Unul dintre exemplele utilizate în discursul său este Turnul Eiffel din Paris, ca exemplu remarcabil de simbol citadin⁹.

Nici unul din autorii celor două discursuri lucrează într-un muzeu, dar ambii au legături strânse sau au un interes profund pentru activitatea muzeală.

Discursurile de bază au fost folosite ca introducere pentru cele trei mari teme ale conferinței.

Prima temă a fost Conturarea orașului

Prin colectarea obiectelor de interes și organizarea de expoziții și activități educaționale, muzeul înregistrează parte a istoriei orașului. Bineînțeles că nu există o singură istorie a orașului, multe povești aducând lumină asupra istoriei orașului. Istoria orașului este dinamică și în continuă schimbare.

Întrebări importante au fost:

- În ce mod se leagă activitatea muzeelor citadine de istoria scrisă a orașelor, mai ales de istoriile ‘oficiale’? Suntem conștienți de faptul că jucăm un rol în consemnarea istoriei? Cât de complet vrem să fie acest rol?

- Ce obiecte colecționăm și cum? Numeroase muzee se ocupă cu proiecte de istorie orală și înregistrarea

9. Proiectul a fost coordonat în colaborare cu Phil Ethington. Textul discursului profesorului Schwartz este o parte a unui număr special al publicației *Urban History* (v.32, n. 1), mai 2006 (Cambridge University Press), iar componenta multimedia poate fi accesată pe site-ul Cambridge Journals Online, http://www.usc.edu/dept/LAS/history/urbani_cons/urban_icons_companion/index.htm.

poveștilor și amintirilor. Ce alegeri se fac, ce suporturi media sunt folosite, ale cui amintiri? Cât de important este patrimoniul imaterial?

- Ne interesează istoria întregului oraș, sau ne limităm doar la centrul istoric? Punem accent pe istoria seculară sau cea a timpurilor moderne?

- Care este relația muzeelor citadine cu alte instituții și servicii de patrimoniu, așa cum sunt arhivele, clădirile istorice și serviciile arheologice? Cooperăm? Cum sunt delimitate sarcinile noastre?

- Cum alegem temele expozițiilor noastre și cum decidem ce colecționăm? Luăm în considerare opiniile și celor din afara muzeelor (grupurile țintă, municipalitățile...)?

Cea de a doua temă a fost Activarea orașului

Doresc muzeele citadine să joace un rol activ în oraș? Câteva muzee au dezvoltat o strategie de extindere care implică locuitorii orașului în activitatea muzeului. În conformitate cu această strategie, unele muzee au dobândit un rol activ în oraș, și în unele cazuri, în îmbunătățirea calității vieții. Unele muzee sunt active în afara clădirilor, organizând mici expoziții în cartiere, bănci, magazine etc. De ce fac aceste lucruri, care sunt obiectivele lor? Ce parteneriate (de exemplu corporațiile imobiliare, organizațiile sociale, întreprinzătorii și municipalitățile) se dezvoltă? Unele muzee se prezintă în

mod voit drept forumuri pentru discuții, reprezentării artistice și ca parte dinamică a orașului.

Întrebări pentru această temă au fost:

- În ce modalitate încearcă muzeele să intre în contact cu orașul și locuitorii săi? Ce alianțe se formează? Contribuie muzeul la obiectivele sociale mai largi?

- În ce măsură funcționează expozițiile drept o platformă pentru discuție? În ce mod sunt implicate de către muzee grupurile și indivizii în compilarea expozițiilor (sau a website-urilor sau a programelor educaționale)?

- Muzeele orășenești joacă vreun rol în ceea ce este cunoscut drept orașul 'creativ', de exemplu prin cooperarea cu instituțiile de educație superioară, ca o platformă pentru artiști sau prin alocarea unor sarcini?

- În ce fel muzeele orășenești influențează în mod activ strategia de patrimoniu a unui oraș?

Ultima temă a fost Reprezentarea orașului

Orice oraș evocă imagini. Toți locuitorii au propria imagine mentală a orașului. Serviciile turistice bombardează deseori turiștii cu imagini bine alese. Turiștii au văzut orașul la televizor și au citit cărți. Unele dintre imaginile orașului sunt plăcute și acceptabile din punct de vedere social, dar altele se referă la aspecte mai neplăcute ale orașului. Orașele folosesc

de asemenea imagini care intră în competiție cu alte orașe pentru turiști, precum și pentru noi afaceri sau activități economice ale noilor locuitori. Este cumva posibil să facem o analiză generală a modului în care sunt alese aceste imagini și rolul pe care muzeele citadine îl joacă în aceasta?

Pe această temă s-au pus următoarele întrebări:

- Camerele de turism aleg imagini ale orașului pentru activitățile lor promoționale. Au cumva contact cu muzeele orășenești, participă aceste muzeu în astfel de activități? Ce similități și ce diferențe există între imaginile alese de camerele de turism și cele prezentate de muzeele orășenești?

- Este oare posibil sau dezirabil ca muzeele citadine să își propună o participare activă la eliminarea stereotipurilor pe care muzeele le consideră nedorite sau incorecte? Pot oare acestea contribui la formarea de noi stereotipuri?

- În anumite orașe un așa-numit ‘centru de patrimoniu’ furnizează turiștilor informații despre oraș. Care ar trebui să fie relația dintre muzeele citadine și astfel de activități?

Pentru a face conferința cât mai interactivă posibil, fiecare temă a fost separată în patru grupuri de lucru paralele, cu câte două prezentări de studii de caz ale unor muzeu citadine internaționale. Fiecare temă a fost

introdusă într-o prelegere plenară. Acestea s-au dovedit a fi instrumente foarte interesante și foarte fructuoase pentru schimbul de informații și pentru discuții. Participanții au putut urma studii de caz dintr-o diversitate de muzeu citadine, așa cum sunt cele din Helsinki, Varșovia, St Petersburg, Veneția, Viena, Londra, Liverpool, Amsterdam, Zoetermeer, Berlin, Lion, Antwerp, Beirut, Addis Ababa, Meknès și alte câteva.

Câteva dintre rezultatele și concluziile conferinței¹⁰

Subiectul conferinței era în mod evident de real interes pentru numeroase muzeu orășenești. Din discuții și din discursuri a reieșit foarte clar dorința și abilitatea muzeelor citadine de a aborda și de a trata acest subiect într-o varietate de moduri. Nu este o sarcină foarte ușoară reliefa punctelor majore atinse și a coordonatelor principale de discuție, având în vedere numărul mare de contribuții ale participanților din 26 de țări, fără a generaliza, dar cred că este totuși posibilă identificarea câtorva idei principale.

Vorbind în termeni generali, se poate spune că muzeele din diverse orașe, mai ales din Europa de Vest și din Statele Unite, au dezvoltat în ultimele decenii o abordare care a trecut de la accentul pe ofertă la cea în care se pune accentul pe întrebări. S-au depus eforturi majore în identificarea a noi

10. Textul complet al celor 29 de prelegeri este publicat în *Muzeele citadine ca centre de dialog civic?* Amsterdam 2006.

grupuri de audiență și în sondaje de opinie. La alegerea subiectelor de expoziție, personalul muzeal lucrează într-o manieră care se concentrează pe întrebări. Muzeele trebuie să fie cât mai accesibile și primitoare. Autoritatea curatorului, adesea considerată infailibilă, este pusă acum sub semnul întrebării. Comentariul ‘vizitatorul poate deveni curator’, dintr-o lucrare despre planurile pentru muzeul orașului Beirut, este foarte sugestiv.

În alte muzee citadine, ca de exemplu cele din Varșovia sau Sankt Petersburg, are loc o reorientare a imaginii trecutului, care până de curând era versiunea ‘oficială’ a istoriei. Expozițiile și produsele educaționale sunt mijloace prin care se încurajează discuțiile publicului în muzeu. Există, de asemenea, și muzee precum cel pentru Districtul 6 din Capetown care și-au asumat responsabilitatea de a scoate la iveală capitole ale istoriei care au fost fie reprimare, fie ascunse. Pentru aceste muzee, lucrul cu amintirile și istoriile publicului este crucial, atât în interiorul, cât și în exteriorul muzeului. Adunarea colecțiilor, expozițiile și proiectele educaționale, merg toate mână în mână cu acestea.

Ar fi util acum să reflectăm în mai mult detaliu despre diversitatea lucrărilor care au fost prezentate la conferință și să ne concentrăm asupra opiniilor exprimate în timpul discuțiilor. O privire de ansamblu pe fiecare temă urmărește principalele puncte de discuție.

Tema 1: Conturarea orașului

1. Într-o perioadă în care multe muzee sunt de acord că trebuie să se orienteze asupra audienței și nu asupra colecției, care este responsabilitatea curatorului față de înregistrarea istoriei orașului? Curatorul/muzeul trebuie să aibă o poziție echidistantă în fiecare caz, deoarece publicul se așteaptă ca muzeul să ofere informații corecte. Curatorul trebuie să prezinte cadrul narativ pentru istoria orașului. O componentă importantă a conținutului istoriei poate fi rezultatul muncii cu diverse grupuri și organizații din oraș. Această cooperare poate avea loc sub multiple forme. În final, este necesară o evaluare în comun a rezultatelor.

2. Ce grad de independență pot avea muzeele în raport cu guvernul? În mod cert răspunsul la această întrebare diferă de la o țară la alta. Bineînțeles că sunt de o importanță vitală variantele de finanțarea totală sau parțială a muzeelor de către autoritățile municipale. În principiu, toți participanții au fost de acord că muzeele trebuie să fie cât mai independente posibil în atitudine și abordare: ele au drept finalitate învățarea pe termen lung, și nu scopuri politice de scurtă durată. Cu toate acestea însă, în unele țări presiunea politică este atât de puternică încât situația este foarte diferită. În astfel de circumstanțe este mai ușor de prezentat într-o expoziție temporară o anumită versiune a istoriei, decât într-o expoziție

permanentă. Uneori însă, agendele politice coincid cu viziunea muzeului, cum ar fi de exemplu necesitatea unei abordări multiculturale a istoriei și necesitatea dialogului intercultural. Așa este cazul muzeelor din Amsterdam și Moscova. Este cu siguranță indicat ca muzeele citadine să intre în dialog cu politicienii orașului. Muzeele care caută în mod activ contactul cu toate grupurile reprezentative, cu siguranță nu pot exclude politicienii.

3. Muzeele trebuie de asemenea să înregistreze și să prezinte cele mai recente schimbări ale orașului. Prin urmare, colecțiile referitoare la contemporaneitate sunt foarte importante. Este necesară cooperarea cu diverse grupuri: de emigrați și copii, comunitatea de afaceri, corporațiile imobiliare, investitori și restul grupurilor care joacă un rol în schimbarea orașului. În plus, este necesară o altă manieră de cooperare între diferitele sectoare de patrimoniu, așa cum sunt muzeele, arhivele, bibliotecile și organizațiile istorice. Media în format digital, de exemplu website-urile, pot fi un instrument foarte bun în acest sens. Care este relația dintre obiect și documentarea contextului? Care este relația dintre formele materiale și imateriale de patrimoniu? Unii pledează pentru ideea conform căreia colecționarea de contemporaneități trebuie să respecte profilul existent al muzeului, profilul dat de colecțiile anterioare. Etnografia este

o disciplină importantă în colecțiile contemporane și ar trebui să existe o legătură mai strânsă cu specialiștii din acest domeniu. Muzeul orașenesc din Helsinki este unul dintre puținele muzee care are etnografi în cadrul personalului.

4. Istoria orașului poate fi surprinsă de mai mult decât un muzeu. Participanții au împărtășit ideea că istoria orașului nu poate fi limitată în pereții muzeului. În ultimii ani, în câteva orașe s-a dezvoltat o cooperare intensă între diversele muzee și alte instituții de patrimoniu. Ideea este de a spune 'povestea' orașului în mai multe locații. Exemple interesante au provenit din Bruges și Anvers. Pentru diferitele muzee este foarte important să își creeze un profil. Din acest punct de vedere pot deveni interesante posibilitățile de a face colecțiile mai mobile la nivelul orașului. În practică însă, această abordare nu este atât de simplă cum pare, deoarece diferențele culturale dintre diversele sectoare de patrimoniu pot fi considerabile. Este deci nevoie de timp pentru dezvoltarea unor activități interculturale.

5. În viitor rolul artiștilor în expozițiile temporare și permanente ar trebui să fie mai mare. Aceștia pot fi artiști vizuali, dar pot fi și povestitori. Mai mult decât orice altă categorie, aceștia pot evidenția emoțiile și pot introduce subiecte controversate.

Tema 2: Activarea orașului

1. Conform unora, muzeul citadin poate și trebui să funcționeze ca un fel de loc de acțiune. Privit din această perspectivă, muzeul este un loc în care amintirile pot fi recuperate și înregistrate fie la nivel individual sau colectiv. Personalul muzeal conduce acest proces, oferă sprijin și consemnează amintirile. Această viziune a muzeului implică atașarea unor diverse tipuri de memorii. Discuțiile iscate pot duce la reactivarea altor episoade din trecut. Muzeul, ca loc de acțiune, este prin natura sa, dinamic. Raportarea la amintiri, și munca în grup la povestirea istoriei poate avea un efect vindecător și poate contribui la notarea unor părți ale istoriei care au fost înăbușite. Prin funcționarea ca un loc de muncă, muzeul poate deveni o legătură între viziunile academice obișnuite ale istoriei și poveștile și amintirile personale. Aceasta a fost cazul mai ales în Districtul Șase din Capetown, și în planurile pentru muzeul citadin al Beirutului.

2. S-a discutat foarte mult și pe tema activității de extindere a muzeelor citadine. Prin acest tip de activități se poate intra în contact cu noi grupuri de oameni care nu merg la muzee. Este vorba mai ales de grupuri aflate de obicei la periferia economică și socială a orașelor. Cooperarea cu organizații, asociații și persoane din aceste cartiere este esențială. Este crucială stabilirea și

implementarea unor astfel de proiecte în așa fel încât să nu fie un plan deja gata. Un muzeu nu are de obicei întreaga expertiză necesară. Este nevoie de foarte mult timp și mulți bani. Dar, mai presus de toate, răbdarea este esențială: trebuie să fiți pregătiți să urmați țelul final printr-un proces de eroare și filtrare. De obicei, personalul din muzee nu are pregătirea suficientă pentru a desfășura aceste activități de extindere. Este necesară deci pregătirea personalului muzeal, de exemplu în domeniul abilităților interculturale, sau angajarea temporară a unor experți, atunci când o cere cazul. Dar cât de departe trebuie extinsă această activitate? Cum se delimitează aceasta de activitățile cu scop social? Acesta este un important punct de discuție.

3. Diverse muzee citadine încearcă să activeze interesul pentru patrimoniul cultural al orașului și pentru istoria orașului în afara clădirii muzeului. În cooperare cu parteneri precum organizațiile turistice, școlile, asociațiile arheologice etc, muzeele orășenești își extind zona de activitate. Tururile turistice ale orașului, micile expoziții de cartier și vânătoria de comori stimulează interesul locuitorilor zonei și al turiștilor. Website-urile interactive pot adăuga o dimensiune în plus la aceasta.

4. În câteva cazuri, muzeele citadine funcționează și ca forumuri de discuție. Reputația muzeelor ca locuri

în care autenticitatea are o relevanță foarte mare poate fi exploatată în acest tip de activitate. Există muzee citadine, de exemplu în multe țări africane, unde muzeele orășenești și fenomenul de muzeu clasic nu sunt foarte bine cunoscute. Este important pentru astfel de muzee să caute parteneriate active cu stakeholderii pentru a atrage interesul acestora pentru muzeu. Proiectele pilot pot atrage atenția stakeholderilor și a altor grupuri țintă asupra propriei lor istorii și patrimoniu urban.

Tema 3: Reprezentarea orașului.

1. Cum își pot împărți atenția muzeele între populația locală și regională și turiști? Toate muzeele citadine se adresează populației locale, dar speră și să atragă turiști. Muzeele orășenești din orașele mari sunt capabile să atingă aceste obiective mult mai ușor decât cele din orașele mici. Care sunt prioritățile autorităților locale? Turismul și cultura se află de obicei în același portofoliu la nivel municipal. Acest lucru poate fi de bun augur pentru planurile muzeelor deoarece politica este decisă de un singur departament. Uneori autoritățile locale obligă muzeele citadine să aleagă turismul, motivând că primează interesele economice ale orașului. Muzeele citadine încearcă să urmeze propria lor politică și își exprimă această atitudine în mod vădit.

2. Oamenii din afara orașelor au deseori o imagine mai bună despre oraș decât populația locală. Parte dintre muzeele orășenești întreprind eforturi concrete pentru a schimba imaginea negativă pe care o au locuitorii despre propriul oraș prin organizarea de expoziții temporare sau activități educaționale. Acestea se fac în urma unor consultări cu consiliul local și alte grupuri. În plus, trebuie făcută o informare a turiștilor. Muzeul orașului Rotterdam a prezentat o serie de exemple foarte interesante pe parcursul acestei discuții. Acestea poate rectifica imaginea clișeu și unilaterală pe care turiștii o au adesea despre oraș. Colaborând cu serviciile turistice, de exemplu, la dezvoltarea unor tururi istorice, este o modalitate. Simboluri ale orașului după cum au fost descrise de Vanessa Schwartz și Philip Ethington nu ar trebui refuzate sau mascate. Muzeele citadine le pot găsi diverse moduri de exploatare.

3. Pe lângă imaginea pozitivă a orașului, există și imagini sau subiecte negative care sunt mai mult sau mai puțin tabu. Există multiple moduri de abordare a acestora. Puteți alege să abordați această problemă din diverse perspective, considerând cu multă grijă toate aspectele și permițând audienței să își formeze propria opinie. O altă abordare este izolarea tabu-ului și exprimarea clară a opiniei proprii ca muzeu, cum a făcut de exemplu Muzeul din Amsterdam cu referire la expoziția sa despre prostituție.

4. Ce riscuri își asumă muzeele citadine când prezintă subiecte controversate sau suprimate în trecut? Fiecare muzeu citadin adoptă, sau are posibilitatea de a adopta o atitudine independentă. Reacțiile pot fi puternice, variind de la scrisori din partea vizitatorilor obișnuiți ai muzeului până la discuții publice. Este în pericol muzeu să își alieneze propriul public? Are acest lucru un aspect negativ, sau este posibil ca muzeul să atragă un grup complet nou de vizitatori? Articolul despre modul în care muzeul din Liverpool a ales să abordeze problema comerțului transatlantic cu sclavi a adus ceva lumină asupra acestor probleme.

La ce aspecte ar trebui să fim atenți în următorii ani? Aș dori să surprind (într-o ordine aleatorie) câteva zone de interes.

Diviziunea clasică între rolurile curatorilor, educatorilor și a departamentului de relații publice nu mai este de actualitate. Se pare că sarcina curatorului trece de la a fi un expert în domeniul adunării și prezentării de colecții la rolul de mediator în proiecte care utilizează uneori personal educațional sau din PR la același nivel în echipa de proiect. Caracterul de noutate este dat de rolul pe care vizitatorul îl poate avea în această echipă, chiar și de la distanță. Câteva dintre articolele acestei cărți relatează experiențe ale acestei abordări, inclusiv cea a proiectului Amsterdamul de Est,

proiect al Muzeului de Istorie al Amsterdamului. Eu cred că acest proces se află încă în fazele inițiale și că în anii următori trebuie să încercăm să redefinim diferitele responsabilități profesionale.

O altă arie care necesită atenție este crearea de noi parteneriate și dezvoltarea de rețele. După cum au demonstrat în mod clar lucrările și rapoartele prezentate la conferință, posibilitățile sunt enorme. Ce alegeri facem atunci când încercăm să ajungem la noi audiențe, ce parteneriate sunt strategice din punct de vedere politic, ce parteneriate sunt inevitabile considerând noile evoluții în adunarea colecțiilor și managementul patrimoniului? Un lucru este sigur – muzeele citadine nu mai pot opera pe cont propriu; parteneriatele și rețelele au devenit esențiale. Fiecare muzeu orășenesc trebuie să urmeze o strategie clară în acest sens, prin care va fi deseori dificil de a rezista presiunilor politice care sunt prezente întotdeauna, într-o măsură mai mică sau mai mare.

Extinderea expertizei muzeului este o a treia chestiune care necesită atenție. Personalul are nevoie de mai multă pregătire pentru a acumula abilități interculturale și pentru a cultiva o atitudine multidisciplinară față de alte servicii de patrimoniu, așa cum sunt arhivele, clădirile istorice și arheologia. Domenii precum etnografia, sociologia și asistența socială ar trebui să fie mai bine reprezentate în muzeele

citadine. Politicile trebuie să se axeze mai ales pe nivelurile mediu și superior ale personalului; acestea trebuie să reprezinte îndeaproape populația din care fac parte.

A patra arie care solicită atenție se referă la achiziționarea și prezentarea istoriei recente a orașului, pe de o parte și a istoriei centenare, pe de alta. Poate sau trebuie colecționarea contemporană să existe în contextul colecțiilor vechi? Ce trebuie făcut cu cele mai noi, colecții de documente istorice care diferă în mod radical de colecțiile mai vechi artă, de exemplu? Cum putem face ca istoria timpurie să devină mai interesantă pentru o categorie cât mai largă de public, public care nu are nici o cunoștință anterioară cu privire la această porțiune de istorie a orașului?

În cele din urmă, muzeele citadine ar trebui să profite de oportunitatea de face schimb de expertiză. În această perioadă de conexiuni rapide, atât fizice, cât și virtuale, trebuie exploatată orice ocazie. Acestea pot conduce la adoptarea unei abordări mai

internațională din partea muzeelor citadine, pe teme precum emigrarea și imigrarea, comerțul cu sclavi, rasismul etc. Există planuri de cercetare a posibilităților de creare a unei platforme virtuale.

Conferința a arătat în mod clar cât de mult avem de învățat unii de la alții. Rețeaua Asociației Internaționale a Muzeelor Citadine oferă, după cum se știe, oportunități foarte interesante. Probabil că în viitor grupul de lucru al muzeelor – ICMAH va juca un rol special prin inițierea unor proiecte-pilot interdisciplinare care să investigheze mai multe probleme teoretice și practice care sunt importante pentru muzeologie. Una dintre condiții este ca rezultatele să fie transferabile. Pe durata conferinței a fost clar că muzeele au adesea idei teoretice despre politici referitoare la public și colecții, dar datorită lipsei de bani și timp, precum și datorită lipsei de expertiză muzeală, aceste idei nu pot fi implementate.

Reneekistemaker@ahm.amsterdam.nl

Traducere: Alina Arhire

CITY MUSEUMS AS CENTRES OF CIVIC DIALOGUE?

Renée KISTEMAKER

1. Arjen van Susteren, *Metropolitan World Atlas*. Rotterdam 2005. Simon
2. Stephens, *City Limits. Museum Journal*, October 2005, pp. 22-25
3. *I Musei della Città*, Roma 2-3 dicembre 2005; *International Scientific Conference on City Museums and the City Museum of Volos* (Greece), Volos 31 March – 2 April 2006; a conference on plans for the city museum of Antalya was held in Antalya 29-30 April 2006. From April 30-2 May 2006 the ICOM committee of city museums, CAMOC organised a conference in Boston *Museums of the city as gateways to understanding urban life*.

Two years ago I read an interesting book review in a Dutch newspaper. It was on the newly published Metropolitan World Atlas, written by a Dutch urban planner, Arjen van Susteren¹. He compares 101 cities all over the world, like Los Angeles, Detroit, Rio de Janeiro and Beijing. Of these, 89 could be defined as a 'metropolis'. According to Van Susteren, one of the characteristics of a metropolis is that global contacts and relations are more important than local ones. One of these is located in the Western part of the Netherlands and it's called the Randstad. It is made up of well-known Dutch cities such as Amsterdam, The Hague, Leiden, Utrecht and Rotterdam. One of the remarkable differences to other metropolises is, however, that a city map of the Randstad does not exist. Yes, in a spatial-economic way the Randstad is a reality, but not in a political, cultural or mental way. Will there ever be a museum of Randstad city? I doubt it, at least in the near future. The reason is that in Randstad the feeling of belonging, of being part of a city, is connected with the individual cities, which make up this metropolis. Their history goes back to the Middle Ages and the interest in their past is very much alive. Neither the inhabitants of Randstad nor the tourists would at this moment recognise themselves in a Randstad city museum.

The publication of the above mentioned Metropolitan World Atlas is just a Dutch example of a well-known, worldwide phenomenon which is called urbanisation. Simon Stephens writes in his article *City Limits* in *Museums Journal*, October 2005, that the growth of cities is probably 'the most significant global development of the past 100 years'². It seems that within two years, half the world's population will live in a city. How will city museums handle this? Are we prepared?

Clearly in many places the interest in city museums is growing. For example in Flandres, starting in the nineties of last century, municipal, provincial and national governments have stimulated the development of city museums in cities like Antwerp, Gent and Bruges. More recently, during conferences in Rome, Volos and Antalya it became clear that similar developments are taking place in Italy, Greece and Turkey³. Of course the point of departure of plans and discussions varies greatly, nationally and even locally. However, the general trend is that both museum staffs and local or national authorities are asking themselves what part a modern city museum can play for the inhabitants of the city in the first place, and secondly for the tourists. In other words, as a category the city museum is very much alive.

During the Fourth Conference of the International Association of City Museums, which was organised by the Amsterdam Historical Museum in Amsterdam in Amsterdam from 3-5 November 2005⁵ there was plenty of opportunity for exchange of ideas on recent developments in the field of city museums. Before going more into detail on the general theme of this conference it is important to present a brief summary of the background of this type of conference. In 1993 the director of the Museum of London, Max Hebditch, took the initiative to organise a symposium with the title Reflecting Cities. The idea was to offer city museums a high-level forum for professional discussion and co-operation. At the end of a very fruitful symposium, the participants decided to found an informal association for professionals working in city museums, which should also be open to those working in related institutions or organisations. For this purpose it was decided to organise a symposium every two years. In 1995 the Barcelona History Museum succeeded in bringing together a large group of city museums again, covering several important themes such as Museums and Historic Centres and The Urban Change and Heritage Conservation. At the end of this conference, the participants expressed the wish to continue the forum for discussion and to strengthen the links between city museums in the future. Decisions were taken to give

some structure to the organisation of the association. An international working group of six people was set up to advise the future president on the next symposium and on other more general issues related to the association. Another resolution was to maintain a close relationship with the ICMAH (International ICOM Committee of Museums of History and Archaeology) and also the International Association of History Museums, an organisation associated with ICOM. The Forum wanted to remain a strictly informal organisation.

Unfortunately it was not possible to organise the next meeting until 2000. This time the host was the Historical Museum of the City of Luxembourg. The symposium brought together not only city museums; it was also the symposium of the ICMAH and the International Association of History Museums. During the Amsterdam conference this close link with ICMAH, especially with the city museums working group of this ICOM committee, and the International Association of History Museums was maintained. Moreover, and this was new, several board members of a new ICOM committee, CAMOC (the Committee for the Collections and Activities of Museums of the City) were present at the conference. This committee was founded during the ICOM conference in the autumn of 2004 in Seoul, on the initiative of the city museum of Moscow⁶.

---

4. The conference was organised in close co-operation with an international working group of the International Association of City Museums. Dutch co-partners in this conference were the Rotterdam Historical Museum, Het Schielandhuis, and the City Museum of The Hague.

5. The International Association of City Museums is a strictly informal organisation, without a board and without fees. To become a member you can write to the author of this article. To become a member of the new ICOM committee of city museums CAMOC please look at their website. www.cja-arts.com/camoc.htm

6. www.
ahm.amsterda
m.nl

What was the general theme of the Amsterdam conference? During recent decades many people have been trying to find a new meaning for the concept of 'citizen' or 'city dweller'. How do we live together in the city, in what way do we experience the city? In this context it is interesting and important to realise that city museums do not just function as keepers of the historical collections of the city. They also tell and present the story of the city and its inhabitants; in other words, city museums function as writers of history. Are city museums conscious of the fact that they play a part in the historiography of the city? Do they actively participate in processes of change in the city? Do they offer a platform and endeavour to function as a forum? In other words: do city museums chose to be a conscious agent in the social, cultural, economic and even in the political climate of our rapidly changing cities? Can they function as a place for civic dialogue?

In order to stimulate an interdisciplinary discussion participants from many different professional fields were invited, such as housing corporations, urban historians, tourist boards and immigrant organisations. Of course the majority of participants were professionals working in city museums. Students were another important target group. In the end 160 people from 26 countries in Western and Eastern Europe, Africa, and North America, took part in the conference.

Why Amsterdam?

Why organise the conference in Amsterdam? Since the Amsterdam Historical Museum (AHM) opened in the 1970s it has earned a very good reputation, both in the Netherlands and abroad.⁶ In 1999 and 2000 extensive changes were made to our permanent exhibition on the history of Amsterdam. These changes were inspired by several objectives:

- attracting a wider audience (families with children, youngsters, and a culturally more diverse public)
- the expansion of the rooms on the recent history of the city
- working with other sorts of collections, (material and immaterial), with a view to stimulating interactivity during visits to the museum.

These new rooms of the permanent exhibition are the result of 'try-outs' in various temporary exhibitions during the second part of the nineties. Moreover, during these years, the museum has developed a new collection policy for the late 19th and 20th century, a period previously scarcely represented in the museum's collections. At the same time, the AHM has developed a multicultural and intercultural visitors' strategy.

At the moment we are revamping the entrance area and the first room of the museum. There is also a plan to make changes to the rooms about the earlier history of the city on the basis of the same objectives mentioned above.

More than ever, the museum really wants the museum to be for all Amsterdammers. The principles of the concept of social inclusion, particularly popular in the Anglo Saxon countries, form the basis of all our exhibition programmes and educational work.

The AHM is not only active within the four walls of the museum. There are many activities in other neighbourhoods and regular contact with various kindred organisations in the city. Other heritage partners are particularly important such as the City Archives, the Historic Buildings & Archaeology Service and the University, which are all responsible for parts of Amsterdam's heritage. This of course also applies to the Stedelijk Museum, which houses the municipal modern art collections, and the Rijksmuseum, which since 1885 has had a considerable part of Amsterdam's older art collections on long-term loan. There are also close connections with other cultural institutions in Amsterdam and numerous municipal services and companies. The Amsterdam Historical Museum is thus not only physically in the middle of the city but figuratively too.

Amsterdam is a very international city. Over 170 nationalities live there, and several of its economic and cultural activities extend far beyond the municipal or national boundaries. Amsterdam is also a city that is constantly changing. Two thirds of its

750,000 inhabitants have changed in the last ten years as a result of both emigration and immigration.

The subject of the conference was especially appealing to the alderman of culture of the city government. In 2003 her department published a long-term cultural vision of the city in the year 2015. The introduction of this document stated that culture is a key element in the city: it facilitates contact, mutual respect and understanding between people of different cultural and social backgrounds. It can contribute to moulding a new, dynamic, flourishing, intercultural city where all the inhabitants feel at home. Three main topics were emphasised: 1 City identity and identification with the city, 2 Culture as an essential part of and as an instrument for education, and 3 Culture as a sub-sector of the city's economy. To achieve certain goals in all three of these topics, several spearheads were chosen. One of them was Shareholdership. To a large extent a city functions best when the inhabitants feel responsible for the public domain, when they look upon themselves in a way as owners. This means that in this vision, the inhabitants are committed to what happens on the street and in the neighbourhoods where they live, and that they want to take an active part in this. The city government wants to heighten the feeling of being a shareholder by stimulating intercultural exchange and encouraging people to

7. *Het Geheugen van een Stad (the memory of a city)*. Vierstedenworkshop Stadsmusea (Workshop of city museums from four cities). Gent-Bijloke museum 23-24 November 2004. p. 107

8. David Fleming, *Making City Histories*, in *Making Histories in Museums*, ed. Gaynor Kavanagh, Leicester 1996, pp. 131-142. p.139

cross borders. It is clear that cultural heritage in a museum like the AHM can play an important part in this.

The content of the programme

What is a city museum? Some automatically think that it is synonymous with 'historical museum', and indeed, this is often the case. However, the exciting thing about city museums is that they can be very multifarious, including art collections, archaeological and historical objects and sometimes objects related to natural history. It is, therefore, necessary to be somewhat more precise. I would like to use here a description of Steven Thielemans, presented during a workshop attended by four city museums in Ghent in 2000: a city museum is a museum about and in the city. It is connected, in the sense of involved with both the strategy of the city government and with its citizens⁷.

Let's move now from the word 'museum' to the word 'city', a very important part of the generic name of our type of museum, because this is of course what we are all about. As I mentioned already at the beginning of this article cities everywhere in the world are becoming more and more important in our societies. In recent decades they have often been growing increasingly faster in terms of both space and population. There is high immigration and sometimes also emigration. Due to complicated factors

such as globalisation, fast transportation and modern methods of communication, cities also rapidly change economically and culturally. There is a great deal of literature on the city, written by a wide range of professionals like sociologists, economists, urban planners, architects and specialists in the field of cultural activities. The city is clearly a 'hot' spot.

How do city museums react to these changing cities? Are they capable and willing to 'work with all our city partners to ensure that museums and the inhabitants [...] are involved in a series of dialogues and joint initiatives, like David Fleming wrote in 1996?⁸

The conference started with two keynote speeches. The first was held by Dr. Michiel Wagenaar, a university lecturer at the Department of Geography and Planning of the University of Amsterdam. In his lecture, titled *The Urban Mosaic Townscapes and residential patterns in the Western world*, he spoke about people and places; about social topography and the built-up environment of the city; about how cities work like sorting machines in filtering the local populace to different locations. The system does not disperse residents at random over the urban domain. Income, status and ethnicity play a crucial role in explaining how someone finds their place in this urban mosaic.

Dr. Wagenaar explained how places will change over the years and how this is also determined by the

dominant political and economic system. He argued that when the pre-modern urban order collapsed under the twin forces of industrialisation and rapid urbanisation, two models of land use emerged that have continued to play an important role right up to the present, despite important changes after World War II. The first model is the so-called *laissez-faire* response, which is found predominantly in countries like England and later in the United States. The second model is the strong state response, found first of all in France, with Paris as a prominent example, but also in countries in Central and Southern Europe.

Professor Vanessa Schwartz, a historian of modern visual culture at the University of Southern California, presented the second keynote speech. Her subject was *Urban Icons*, a rather new field of study attempting to isolate a critical visual element in the construction of urban experience and identities, and also in the construction of extra-urban developments, such as e.g. nations, ideologies. One of the examples she elaborated in her lecture was the Eiffel Tower in Paris, as a prominent example of an important city icon⁹.

Neither of the keynote speakers works in a museum, but both have strong connections with museums or have a vivid interest in what city museums do.

The keynote speeches were used as introductions to the three main themes of the conference.

The first theme: Shaping the city

By collecting objects of interest and organising exhibitions and educational activities, the museum records parts of the history of the city. There is of course not one history of the city; many stories shed light on the city's history. The history of the city is dynamic; it is changing continuously.

Important questions were:

- In what way does the work of city museums relates to written histories of cities, in particular to the 'official' histories? Are we aware that we play a role in recording history? How complete do we want to be?

- What objects do we collect and how? Many museums occupy themselves with oral-history projects, recording memories and stories. What choices are made, which media are used, whose memories? How important is immaterial heritage?

- Are we concerned with the history of the entire city, or do we actually limit ourselves more to the historic centre? Do we emphasise the history of centuries ago or modern times?

- What is the relationship of city museums with other heritage institutions and services, such as archives, historic buildings and

9. The project is co-directed with Phil Ethington. The text of the speech of professor Schwartz is part of a special issue of *Urban History* (v.32, n. 1), May 2006 (Cambridge University Press) and its multi-media companion that can be accessed through Cambridge Journals Online: http://www.usc.edu/dept/LAS/history/urban_icons_companion/index.htm.

services, archaeological services etc.? Do we co-operate? How are our tasks demarcated?

- How do we choose the themes of our exhibitions and decide what to collect? Do we listen to others, to the non-museum world (target groups, the municipality ...)?

**The second theme:
Activating the city**

Do city museums consciously want to play an active part in the city? Several city museums have developed an outreach strategy to involve inhabitants of the city in the museum. In line with this strategy some museums take on an active role in the city, or in some parts of it, to improve the quality of life for example. Some museums are active outside their buildings, organising small exhibitions in neighbourhoods or by loaning objects to airports, banks, department stores etc. Why are they doing this, what are their objectives? What alliances are developing (e.g. with housing corporations, social organisations, businesses and municipalities)? Some museums deliberately present themselves as forums for discussions, art performances and as a dynamic part of the city.

Questions for this theme were:

- In what way do museums seek contact with the city and its inhabitants? What alliances are being forged? Does

the museum want to contribute to wider social objectives?

- To what extent do exhibitions function as a platform for discussion? In what way do museums involve groups or individuals in the compilation of exhibitions (or websites and educational programmes)?

- Do city museums play a part in what is nowadays called the 'creative' city, for example by co-operating with institutions for higher education, as a platform for artists or by commissioning assignments?

- In what way do city museums actively influence the heritage strategy of a city?

**The last theme:
Representing the city**

Every city evokes images. Inhabitants all have their own mental picture of the city. Tourist services often bombard tourists with specific, carefully chosen images. Tourists have seen the city on television and read books. Some images of the city are pleasant and socially acceptable, but other images refer to the darker, less pleasant aspects of the city. Cities also use images when competing with other cities for tourists, as well as for new businesses and economic activities etc. of new inhabitants. Is it possible to make a general analysis of how these images are chosen and of the role city museums play in this?

Here the following questions were asked:

- Tourist boards choose specific images of the city for their promotional activities. Is there any contact with city museums, do the museums participate in this? What similarities and differences are there between the images tourist boards choose and those manifested in city museums?

- Is it possible or desirable for city museums to aim to make an active contribution to dismantling specific stereotypes that the museum considers being undesirable or incorrect? Can they try to contribute to forming new stereotypes?

- In some cities a so-called 'heritage centre' informs tourists about the city. What should be the relationship between city museums and this type of activity?

To make the conference as interactive as possible each theme was subdivided in four parallel workgroups, with two presentations of case studies from international city museums. Each theme was introduced in a plenary lecture. This proved to be a very fruitful and interesting instrument for exchange of information and discussion. The participants could follow case studies from a large diversity of city museums in cities, such as Helsinki, Warsaw, St Petersburg, Venice, Vienna, London, Liverpool Amsterdam, Zoetermeer, Berlin, Lyon, Antwerp, Beirut, Addis Ababa, Meknès, and several others

Some results and conclusions of the conference¹⁰

The subject of the conference was evidently of real interest to many city museums. The speeches and the discussions made it clear that city museums are willing and able to approach and deal with this subject in many different ways. It is no easy task to distil the major points and main lines of argument from so many contributions by participants from 26 countries, without generalising somewhat, but I do think it is possible to identify a few main ideas.

Generally speaking it can be said that museums in different cities, mainly in Western Europe and the United States, have developed from a supply-oriented approach to a question-oriented approach in recent decades. A lot of energy is put into seeking new target groups, and into outreach work and public surveys. When choosing subjects for exhibitions, museum staff works in a question-oriented way as far as possible. Museums must be as accessible and welcoming as possible. The authority of the curator, so often taken for granted, is being questioned. The comment, 'The visitor can become the curator', during the paper on the plans for a city museum in Beirut was indicative of this.

In other city museums, like Warsaw and St. Petersburg, the emphasis is more on a reorientation of the picture of the past, which until

10. The complete text of the 29 lectures and the discussions is published in *City museums as centres of civic dialogue?* Amsterdam 2006.

recently was the 'official' version of history. Exhibitions and educational products are a means of prompting discussion by the public in the museum. There are also city museums, such as the one in District Six in Cape Town, which endeavour to refined chapters of history that have been suppressed or concealed. For these museums, working with memories and stories from the public is crucial, both in and outside the museum. Collection building, exhibitions and educational projects go hand in hand in this.

It is useful to reflect now somewhat more in detail on the diversity of papers given at the conference and to pay attention to the opinions raised during the discussions. A brief overview per theme follows of the main points raised.

Theme 1: Shaping the city

1. In a period when many museums agree that they must primarily be audience oriented and not collection oriented, what is the responsibility of the curator for recording the history of the city? The curator/museum must in any case take an independent stance as the public expects the museum to provide reliable information. The curator must provide the narrative framework for the story of the city. An important part of the content of the story may be the result of working with groups and organisations in the city. This co-operation can take on many

forms. Ultimately a joint evaluation of the results should follow.

2. How independent can city museums be in relation to the government? Clearly the answer to this will vary from country to country. It naturally makes a big difference whether the municipal government finances the museum, either completely or predominantly. In principle everyone agreed that museums must be as independent as possible in their stance and approach: they are devoted to long-term learning, not short-term political aims. In some countries, however, political pressure is so great that the situation is very different indeed. It is sometimes easier in these situations to present a particular vision of history in a temporary exhibition rather than in the permanent display. Sometimes, however, political programmes and the vision on museum policy do concur, like the necessity for an intercultural approach to history and cross-cultural dialogue. This is the case for example in Amsterdam and London. It is certainly advisable for city museums to enter into dialogue with the politicians of their city. Museums who actively seek contact with all kinds of groups in the city should not exclude politicians.

3. Museums must also record and present the recent changes in the city. Contemporary collecting is therefore essential. Co-operation with all kinds of parties is necessary: groups of immigrants and children, the business community, housing corporations,

developers and all those other groups who play a role in changing in the city. In addition a different form of co-operation is required between the various heritage sectors, such as museums, archives, libraries and historic organisations. Digital media, like websites, can provide an excellent joint gateway for this purpose. Contemporary collecting demands a critical revision of the role of the object. What is the relationship between the object and the documentation of the context? What is the relationship between the material and immaterial forms of heritage? Some argue strongly that contemporary collecting must conform to the existing profile of the museum regarding its older collections. Ethnography is an important discipline in contemporary collection building and there should possibly be more collaboration with experts in this field. The city museum of Helsinki is one of the few to have ethnographers in their staff.

4. The history of the city told by more than one museum. Participants shared the view that the history of the city is not only found within the walls of the museum. In several cities intensive co-operation between museums and other heritage institutions has developed in recent years. The idea is to tell the 'story' of the city in more than one place. Interesting examples were presented from Bruges and Antwerp. It is important for the different museums to profile

themselves. Agreements on making collections more mobile at the level of the city can play an important role here. In practice this approach is not always straight forward, as the cultural differences between the heritage sectors can be considerable. It takes time to be able to work cross culturally.

5. The role of artists in temporary and permanent exhibitions ought to be greater in the future. These could be visual artists but also story tellers. More than anyone, they are able to put emotions in the spotlight or introduce controversial subjects.

Theme 2: Activating the city

1. According to some, the city museum can and must function as a sort of workplace. Seen in this light the museum is a place where memories can be recaptured and recorded either individually or in groups. Museum staff leads this process, give support, and record the memories. This view of the museum means that memories of all kinds can be brought together. The discussions that may result can in turn prompt new memories or a new story about the past. The museum as a workplace, is by its very nature, dynamic. Relating memories and working together on the story of history can sometimes have a healing effect and contribute to recording parts of history that have been suppressed. By functioning as a workplace, the museum can provide a bridge between the usual academic visions of history

and personal memories and stories. This was particularly the case in the city museum of District Six, Capetown, in the plans for a city museum of Beirut.

2. There was a lot of discussion on outreach work and city museums. Contact can be made with new groups of people who do not go to museums through this type of work. These are mostly groups living in economically and socially deprived areas of the city. Co-operation with organisations, associations and people from these neighbourhoods is essential. It is crucial to set up and implement such projects together and not to present a ready-made plan. A museum does not usually have all the necessary expertise. This costs a lot of time and money. Above all, patience is essential: you must be prepared to work towards your ultimate goal through a process of trial and error. The museum staff does not usually have sufficient training in outreach work to be able to do this properly. Training museum staff, for example in the field of cross-cultural skills, or employing experts temporarily is then necessary. But how far should you go with this sort of work? Where is the dividing line with real social work? This is an important discussion point.

3. Several city museums try to activate interest in the urban heritage and the city's history outside the museum building. In co-operation with partners like tourist organisations, schools, archaeological associations etc, city museums are extending their

area of work. Historical tours of the city, small neighbourhood exhibitions and treasure hunts stimulate the interest of local residents and tourists. Interactive websites can add an extra dimension to this.

4. In a number of cases city museums also function as a discussion forum. The reputation of museums as places where authenticity is considered to be extremely important could be exploited more in this sort of activity.

5. There are city museums, for example in African countries, where the city museum and the phenomenon of the classical museum are not very well known. It is important for such museums to seek active partnerships with stakeholders to their foster their interest in the museum. Pilot projects can activate the interest of stakeholders and other target groups in their own history and urban heritage.

Theme 3: Representing the city.

1. How do museums divide their attention between the local and regional population and tourists in their work? All city museums are directed at the local population but also hope to attract tourists. City museums in large cities can achieve this more easily than those in smaller ones. What does the city government want? Tourism and culture are sometimes in the same portfolio at municipal level. This can be to the advantage of the museum's plans because policy is in the hands of one department. Sometimes the local

authority forces the city museum to choose for the tourist in the economic interests of the city. City museums try to follow their own policy and make this plain to the local authority.

2. People from outside the city often have a more positive image of the city than the local population. Some city museums make a conscious decision to try to change inhabitants' negative image of the city, for example, by temporary exhibitions and educational activities. This is done in consultation with the city council and others. In addition, information on less well-known parts of the city and historical topics must be made available to tourists. The city museum of Rotterdam presented stimulating examples of this during the discussion. This can rectify the one-sided, cliché image that tourists often have of the city. Working with tourist services on, for example, developing historical tours is one means of doing this. City 'icons' as described by Vanessa Schwartz and Philip Ethington in these proceedings should not be refuted or camouflaged. The city museum can make good use of them.

3. As well as positive images of the city, there are also negative images and negative subjects that are more or less taboo. There are various approaches to dealing with such subjects. You can choose to approach the issue from different perspectives, carefully considering all aspects, and let the viewer form his or her own opinion. Another approach is to set aside the

taboo and explicitly state your own opinion as a museum, as the Amsterdam Historical Museum did in the exhibition on prostitution in Amsterdam.

4. What risks do city museums take when they present controversial or consciously suppressed subjects from the past? Every city museum that takes, or is able to take, an independent stance can choose to do this. Reactions may be strong, varying from letters from regular museum visitors to public discussion. To what extent is there a danger that the museum will estrange its own public? Is that a bad thing and is it possible that the museum will attract completely new groups of visitors? The article on how Liverpool Museum chose to deal with the subject of the former transatlantic slave trade in the city sheds light on these issues.

What should we pay attention to in the coming years? I would like to name (in random order) a few areas of interest.

The classical division of roles between curators, educators and the public relations department is no longer sacrosanct. It appears that the task of the curator is moving from being an expert in the field of collection building and presentation to the role of facilitator or mediator in projects employing educational staff and sometimes PR staff on an equal basis in the project team. What is new is the role the visitor can play in this team, albeit at some distance. Several articles in this book

report on experiences with this approach, including the one on the East Amsterdam project of the Amsterdam Historical Museum. It seems to me that this process is still in the early stages and that in the coming years we must consciously seek to define further the different professional responsibilities.

A second area needing attention is the forging of partnerships and development of networks. As several of the conference papers and reports clearly show, the possibilities are enormous. What choices do we make when trying to reach new target groups, what partnerships are of strategic importance politically, what partnerships are unavoidable given the new developments in collection building and heritage management? One thing does appear to be certain - city museums can no longer operate alone; partnerships and networks are essential. Every city museum must follow a conscious strategy in this respect, whereby it will often be difficult to withstand the political pressure that is always present to a greater or lesser degree.

Expanding the expertise of the museum is a third issue requiring attention. Staff will need more training in the field of intercultural skills and insight as well as in fostering a cross-disciplinary attitude towards other heritage services such as archives, historic buildings and archaeology.

Fields like ethnography, sociology and social work should possibly be more strongly represented in city museums. Policy must pay special attention to the middle and higher levels of staff; they must be more representative of the population composition.

A fourth area requiring attention concerns the acquisition and presentation of the newest history of the city on the one hand and that of centuries ago on the other. Can or should contemporary collecting fit in with the existing framework of older collections. What should be done when the newest, often historical documentary collections differ radically from the older, for example, art collections? How can we make earlier history more interesting to as a wide a public as possible, who have little or no prior knowledge on this part of the city's history?

Finally, city museums should make more use of the opportunity to interchange the expertise they all have. In this period of rapid connections, both physical and virtual, the opportunities are there for the taking. This can also contribute to city museums adopting a more international approach on themes like immigration and emigration, the slave trade, racism etc. There are plans to research the possibilities for creating a virtual platform.

The conference clearly showed how much we could learn from each other. The network of the International Association of City Museums offers, as everyone knows, superb opportunities for this. Perhaps the city museums workgroup of ICMAH can in the future play a special role by setting up interdisciplinary pilot projects to investigate the more theoretical and practical issues that are of importance

in the city-museums world. A condition would have to be that the results are transferable. During the conference it was clear that museums often have theoretical ideas on, for example, policy with regard to the public or collections, but owing to a shortage of time and money, as well as a lack of museological expertise, cannot put these ideas into practice.